

V Ljubljani osnovala se je pred 3 leti za takozvane Raiffeisen-ove posojilnice na Kranjskem posebno društvo „Zveza kranjskih posojilnic“, ki tudi plodonosno deluje.

Zavoda, kjer bi posojilnice same skupno nalagale svoj preodvišni denar, in ki bi obratno druge posojilnice preskrbljeval po potrebi z denarjem, dolgo ni bilo, če tudi se je potreba takega zavoda pokazala prav često. Priznati se sicer mora, da so večinoma posojilnice toliko trdne, da premorejo njih blagajne potrebni denar za posojila, ki se nabere iz vstopnine, deležev, hranilnih vlog in obrestij; a priznal nam bode tudi vsakdo, da pride skoro sleherna posojilnica prej ali slej v momentanne denarne zadrege. V takih slučajih si je posojilnica s tem pomagala, da je poprosila pri sosodnih denarnih zavodih za potrebni denar, katerega je sprejela kot hranilno vlogo z navadno malo višjimi obrestimi. Take podpore dajala jo večkrat mestna hranilnica v Ljubljani, posojilnice v Celju, Mariboru, Ptuju i dr. Tudi „Kranjsko hranilnico“ so končno preprosili, da je tako podprla s potrebnimi novci nove Raiffeisen-ove posojilnice, katerim je v pokritev ustanovnih stroškov dajala tudi svote do 200 gl. Slednji čas podpira tudi „Ljudska posojilnica“ v Ljubljani tiste posojilnice, katere so pri „kranjski Zvezi“.

Ali te podpore niso bile nič gotovega, nanje se denarni zavodi niso mogli vedno zanašati. Ker se je pa število slovenskih posojilnic od leta do leta rapidno množilo, poskrbel je pisec teh vrstic, da se je še o pravem času ustanovila posebna zadruga, ki naj bi vezala denarne zavode kot take; jedni katerim preostaja denar, naj bi ga pri zadrugi nalagali, drugi ki so istega potrebni, po bi ga jemali. V družbi z nekaterimi tovariši se je v to svrhu ustanovila na podlagi zakona z dné 6. aprila zadruga „Centralna posojilnica slovenska“ z začasnim sedežem v Krškem. Zadruga, ki jo premagala vse ustanovne težkote, ima neomejeno zavezo in se je tudi registrovala. V ta centralni denarni zavod se sprejemajo praviloma kot udje le slovenske posojilnice. Iste plačajo vstopnine 5 gl. deležev pusté najmanj 100 gl. ali 10% zaprosenega posojila in se zavežejo, da bodo najmanj 10% svoje preodvižne gotovine vlagale v ta osrednji zavod. Zato pa uživajo pravico, da jim „Centralna posojilnica slovenska“ v potrebi pomôre s posojili ali hranilnimi vlogami. Obrestna mera določila se je na $4\frac{1}{2}\%$ za hranilne vloge in 5% za posojila, dela torej „Centralna posojilnica slov.“ z minimalno diferenco $\frac{1}{2}\%$. Zanimiva je določba v pravilniku tega zavoda, da ni doma imeti nikdar nobene gotovine, ampak da se ves došli denar takoj naloži pri c. kr. poštному hranilničnemu uradu in v zavodih, kateri so tej zvezi. Kar je torej drugim denarnim zavodom železna „Wertheimerica“, to je „Centr. pos. slovenski“ poleg poštne hranilnice vse sestre-posojilnice. „Centr. pos. slovenska“ pazi tudi na to, da ima vedno dovolj razpoloživega denarja, da more posojilnicam-prosilkam kakor hitro mogoče ustreči. Ker pa v domačih krajih le včasih ni dobiti denarja, zato je skusila stopiti „Centr. pos.“ v kupčijsko zvezo z drugimi večjimi avstrijskimi denarnimi zavodi n. pr. „Živnostensko banko“ v Pragi.

Poleg faktične potrebe napotil je še jeden vzrok ustanovitelja tega zavoda do storjenega koraka; in ta je, da namreč močni denarni zavodi naših krajev (kakor kranjska, štajerska in koroška hranilnica) naših posojilnic, najbrž iz političnih vzrokov, nikakor niso hoteli podpirati. Tudi deželni zbori in deželni odbori naših dežel niso storili za slovenske posojilnice skoro nič; posebno na Kranjskem ni napravila niti država, niti dežela zavoda, kjer bi majhni posestniki pod ugodnimi pogoji dobili posojila. Pred kakimi 15 leti je pač deželni odbor priporočil ustanovitev od nas popisanih posojilnic, a storil ni ničesar, dal jim ni niti moralne, niti materijelne podpore. V zadnjem času se obrača na boljše; dovolil se je jednemu Raiffeisenovemu zavodu ustanovni prispevek v znesku 200 gl., in stavljeni ter od deželnega zbora sprejeti so tudi drugi predlogi v pomoč posojilnicam na Kranjskem.

2.) Osnova, delovanje in uspehi kreditnih zadrug.

O kranjskih hranilnicah ne bomo dalje govorili; kajti one vplivajo na razmere osebnega kredita le toliko, v kolikor podpirajo one zavode, ki dajejo posestnikom posojila na osebni kredit. To pa se zgodi, kakor smo videli, le v prav majhni meri; edino izjemo dela „mestna hranilnica“ v Ljubljani.

Namen slovenskim posojilnicam, izražen v njih pravilih, je, dovoljevati posojila na osebni kredit. Posojilnice sicer s tem še ne izključujejo kredita na hipoteke; vender pa se vsestransko deluje na to, da se dajejo posojila na hipoteko le izjemno, kar se tudi večinoma zgodi.

O delokrogih slovenskih posojilnic na Kranjskem, kakor o njih obče, smo že govorili; pripomniti imamo, da se nahaja razun teh zadrug, ki uradujejo slovenski, na Kočevskem tudi jedna nemška posojilnica. O denarnem prometu onih slovenskih posojilnic pa, ki so že v l. 1895 plodonosno delovale, imamo natančna statična data, katera smo povzeli iz njih letnih poročil:

(Dalje sledi.)

Agrarno gibanje na Nemškem.

Figamoštvo označuje dandanes na Nemškem vladajoče stanove v toliki meri, da se niti ne upajo jasno in razločno povedati, kaj prav za prav hočejo. Kadar hočejo obrenski veleindustrijalci oropati svoje delavce tiste mrvice koalicijske svobode, katero še imajo, tedaj ne predlagajo premembe ustave, ampak si pod pretvezo, da so delavci anarhisti, naroče zakon „proti prevratu“ a kadar želi nekaj sto pruskih „junkerjev“ znatno podporo iz državne blagajne, na kar so že izza pradačnih časov vajeni, tedaj vzdihujejo in vpijejo, da je prišlo kmetijstvo na kant. Ne da se tajiti, da je ne glede na „junkerje“ mnogo kmetovalcev res v veliki stiski, a ko bi junkerji

ne vzdihovali, ne vpili in ne agitovali, bilo se ne čulo dosti o agrarnem gibanju. Kmetovalec na Nemškem je prav takšen, kakor kmetovalec drugod, a naj kmetovalec še toliko trpi, naj se mu še tako slabo godi, zato vendar ne vpije in ne razgraja, dokler ga ni beda pahnila v obup. Zlasti pa bi kmetovalec nikdar ne trdil, da je kmetijstvo v stiskah, kakor besedičijo zapravljeni pruski „junckerji“. Kmetijstvo more biti slabo, kakor je n. pr. ponekod v Gališki, ali v stiski ne more biti, v stiski more biti samo pojedini kmetovalec. Na Nemškem je kmetijstvo na visoki stopinji razvoja, tako kakor malokje in če vpijejo „junckerji“, da je v stiski, rabijo to brezmiselno frazo samo da bi mogli ves kmetijski stan vjeti v svoje zanjke in ga izkoristiti v dosego svojih osebnih smotrov.

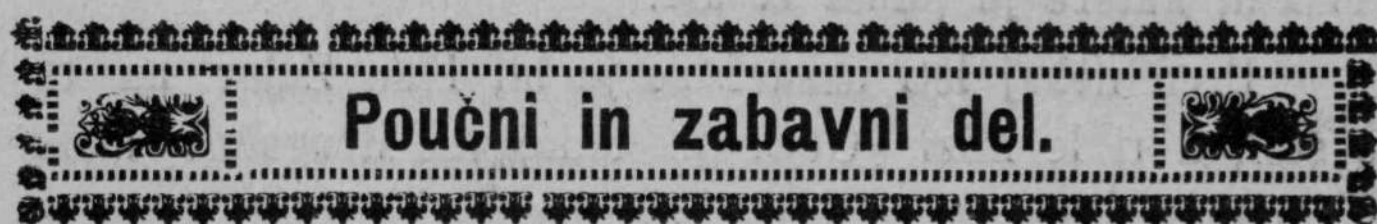
Zadovoljni niso kmetovalci nikjer. Ne na Francoskem, kjer imajo visoke carine na uvoz inozemskih pridelkov in ne na angleškem, kjer je uvoz kmetijskih pridelkov vseh carin prost, ne v zaostali Rusiji, ni v napredni Ameriki. Iz tega se razvidi, da nezadovoljnost kmetijskega stanu ni prouzročil gotov vladni sistem in da je ni kriva trgovinska politika, a posledica tega je, da se kmetiskemu stanu tudi z vladnimi sistemi in trgovinsko politiko ne da pomagati.

V koliko so tožbe kmetovalcev na Nemškem opravičene tega doslej še noben nacionalni ekonom ni mogel določno povedati, ker nedostaje podlage za tak odgovor, ker ni zanesljivih in verodostojnih podatkov o tem, na koliko različnih skupin se razdele kmetovalci na Nemškem, koliko kmetovalcev vsake teh skupin je v stiski in iz katerih vzrokov je nastala stiska vsake teh skupin. To je vendar jasno, da se kak tkalec na Saskem, ki imajo pri hiši njivico, in se torej tudi kmetovalec iz družih vzrokov v stiski nahaja, kakor princ Pless, največji pruski veleposestnik.

Nemški agrarci pravijo, da je nizka cena žita glavni vzrok njihovim tožbam. A kaj nam kaže le povišen pregled položaja nemških kmetovalcev? Da je veliki večini kmetijskega prebivalstva na Nemškem ali popolnoma vse jedno, so li cene žita visoke ali nizke, ali pa da so jim nizke cene na korist, visoke pa na škodo? To velja za kmetovalce v Holsteinu, Oldenburgu in v Hanoveru, in za kmete v goratih krajih Bavarske. Ti pridelujejo žita le kolikor ga za dom rabijo, nič več, ker se bavijo v prvi vrsti z živinorejo, največkrat pa so celo prisiljeni žito kupovati. Takisto nimajo nikakega interesa na visokih cenah žita kmetje, ki se bavijo z gozdarstvom, teh je na Bavarskem največ, pa tudi ne kmetje, ki se bavijo z vrtnarstvom, s hmeljarstvom in s pridelovanjem prosa ali tobaka, ter končno mali posestniki — teh je največ — ki na svojem svetu k večjemu toliko pridelajo, da se prežive, navadno pa si morajo še z drugim delom kaj prislužiti, da morejo izhajati. Visoke cene žita tudi niso na korist kmetiskim poslom in kmetiskim dninarjem.

Conrad izkazuje v svojem „Handwörterbuch der Staatswissenschaft“, da je na Pruskem 32480 veleposestev, 182.410 srednjih posestev, 266.187 malih posestev in

1.078.627 le posamične parcele obsezajočih posestev. Ne všteti poslov in kmetiskih dninarjev je torej na Pruskem 1.344.814 kmetiskih rodbin, katerim je ali vse jedno ali so cene žitu visoke ali nizke in samo 214.898 rodbin, katere žele, da bi bile cene visoke. Ker je v srednji in v zapadni Nemčiji dosti manj večjih posestev, kakor v vzhodni Pruski, se izkazuje, da je razmerje za vso Nemčijo še dokaz različnejše v prid onim, kateri pri visokih cenah žita niso interesovani. Seveda imajo tudi tisti kmetovalci, kateri so glede cene žita indiferentni, svoje bolečine, tudi nje tiši čevlji, toda ne tam, kjer prave agrarce. Pridelovalci tabaka tožijo, da jih more način obdavčenja, vinščakom je carina na uvoz inozemskega vina prenizka, živinorejci tožijo, da se jim jemljejo pašninski pašniki, drugi kmetje, da se jim nasilno in pod ceno odkupujejo gozdi, ali agrarci se za to niti ne menijo, ter le v jednomer trobijo, da je kmetijsko v stiski ker cena žitu ni višja.

Poučni in zabavni del.

O pravem času . . .

Povest; spisal I. Podnanósec.

(Dalje.)

„Bog daj, da se uresničijo Vaše misli, gospica; Toda ne, ne, nemogoče! Komur obrača sreča hrbet že zjutraj, kaže mu ga najraje toliko časa, da ga zdela popolnoma. Res so tolažilne Vaše besede. Manica, hvala Vam! Temne misli pregnati človeku pa znate menda najbolj Vi. Govorjenje Vaše je tako bodreče, da mora človek kljubovati isti usodi“.

Nerada je slišala toliko pohvale in nemo zrla za teto, ki se je bila že skrila pred njima v prijetni senci. Ko je Ivan umolknil, ozrla se je ljubeznjivo vanj, in ta pogled ga je obživel toliko, da je nadaljeval:

„Komur boste Vi vedrili življenje, njemu se bode smehljala sreča vse žive dni.“

„Ivan!“ zakliče ona na pol svareče, na pol žalostno; njen pogled pa je razodel več kot vsi jeziki.

„Manica!“ vsklikne, prime jo za roko in hoče prižeti k sebi, da bi zapečatila s tihim poljubom, kar jima je že davno tlela v prsih.

„Aha, tako!“ oglasi se njima za hrbtom Šimen Kralj prav tako grozno kakor da mu je že smrt za petami, on pa tla preganja sovražno mrtvaško sovo. Že delj časa je sumil, da so ti zabavni izleti preveč redni in morajo biti še kako drugače zanimivi, da si ni teta Cila nikdar črhnila besedice o mladih znancih.

„Kje je teta?“ vpraša osorno.

„Tam le naprej nekje“, de Manica boječe.

„Tako, vidva pa sama tukaj! Lepe reči, lepe! Pokliči teto in takoj domov, Vi, gospod avskultant, pa pojedite po svojem potu drugam iskat si zabave. Z Bogom!“ Ivan Zalar je bil toli presenečen, da skoro ni mogel govoriti. Rekel je samo.

se dajejo pod sledečimi pogoji: dolžnik, ki se sprejme še preje kot ud v zadrugo, zaveže se solidarno (nerazdelno) s poroki, vrniti dano posojilo; zaveže se dalje, da plača v slučaju tožbe tožbene stroške in da dá svojo hišo zavarovati. Obrestna mera posojil je navadno $5\frac{1}{2}\%$ in 6% ; le pri nekaterih zavodih znaša 7% , oz. 8% . Jeden sam zavod jemlje pri hipotekarnih dolgovih samo 5% ; sicer pa znižajo tudi druge zadruge pri hipotekarnih posojilih obrestno mero za $\frac{1}{2}\%$, da torej znaša 6% ali $5\frac{1}{2}\%$.

V kolikem času se dano posojilo povprečno vrne, to je težko določiti; le malokedaj se to zgodi koj po prvem obroku; navadno se podaljšajo, enkrat, dvakrat in večkrat, vendar se vsakikrat zahteva, da plača dolžnik poleg obresti do prihodnjega obroka tudi nekaj na kapital. S tem pa niso vpeljana tako imenovana anuitetna plačevanja, akoravno se povrne ves dolg še le v 5—8 letih. Izjemo delajo le najslabši ali od nesreče obiskani kmetje, katere je trebo ali še dalje čakati ali pa sodnijskim pôtem iztirjati. Sttističnih podatkov o tej stvari do zdaj še nimamo, ker so naše posojilnice na Kranjskem še jako mlade.

Upravni stroški posojilnic so dosedaj še jako majhni in so znašali v l. 1895, le 22.265 gld., v čemur so pa že vštete vse remuneracije uradnikom in upraviteljem, pisarniški stroški in dr. Posebej izkažejo posojilnice stroške na dohodninskem davku in neposrednih pristojbinah; prvi je znašal v l. 1895 — 5876 gld., zadnje 1034 gld. O zgubah pri posojilih in pri delovanju sploh se posojilnice dosedaj niso pritoževale, sicer so pa še premalo delovale, da bi se jim tudi take nezgode pripetile. Zgube niso imeli ne pri hipotekarnih posojilih in ne pri personalnem kreditu; v tem zadnjem slučaju so pač že plačali poroki mesto dolžnika, vendar se je tudi to le redko prigodilo. Če bi bilo posojilnice zgubile kaj pri vrednostnih papirjih, katerim je padel kurz, se ni slišalo; saj pa so naše posojilnice le malo s takimi papirji založene.

3). Kako porabi kmet dovoljeno mu posojilo?

Posojila se dovoljujejo v najrazličnejše namene. Večina posojilnic ima navado, da vpraša kmeta, ko vloži prošnjo za posojilo, po vzroku, zakaj ga potrebuje. Dovoljenje posojila je namreč dostikrat od namena odvisno; če tudi se sicer po njem ne ravnaajo pogoji, pod katerimi se da posojilo, vendar je za vračanje posojila drugo, ali ga je kmet sebi v prid obrnil, ali ne. Vzrok, katerega navedejo kmetje, je kaj različen: ali da vrne zastarel dolg, ali da si postavi gospodarsko poslopje ali hišo, da popravi razpadajoče zidovje; da nakupi njivo in zemlje, da izplača dediče; da vzredi rodbino in podpira sina pri vojaščini, ali da preskrbi hčer-nevesto s potrebnim; dostikrat so različne nesreče (slaba letina, toča, ogenj itd.) krive, da se obrne kmet na posojilnico; spomladi vzame rad na posodo, da si nakupi živine, da more orati itd. Posebno v tem zadnjem slučaju, da si nakupi kmet potrebne živine, posojilnica prav rada pomaga. Kajti na Kranjskem

še velno cvete navada, da daje oderuh svojo živino revnemu kmetu v rejo, pri čemur ima oderuh veliko več dobička nego kmet, ki si pa brez novcev ne more lastne živine kupiti; tukaj mu priteče posojilnica na pomoč. — Bolj izobraženi poljedelci se pečajo poleti in v jeseni s prekuپovanjem poljskih pridelkov in sadja n. pr. sliv, jabolk; tedaj potrebujejo denarja in posojilnica jim rado voljno ustreže, ker ga tudi kmalu potem vrnejo. Na Dolenjskem se v današnjem času popravljajo in prekopujejo od trtne uši uničeni vinogradi; v ta namen dobe sicer mnogi vinogradniki brezobrestna posojila od države in dežele, ali mnogim pomorejo iz zadrege tudi posojilnice.

(Konec sledi).

Agrarno gibanje na Nemškem.

(Konec.)

Visoke cene žita žele torej le veliki kmetovalci in pa veleposestniki, kateri so vsled svojega zapravljivega življenja zašli v znatne dolgove in kateri so prouzročili agrarno gibanje in je zanesli mej kmetovalce. Kmetovalec na Nemškem je po mišljenji in ravnanju jako dostojen in zato vreden vsega spoštovanja. Visoke cene njegovih pridelkov so mu seveda ljubše kakor nizke in zato se je po dolgoletni agitaciji dal ujeti v zanjke veleposestnikov. Ti so kmetom obljubovali, da pomnože njihove dohodke, ako se njim pridružijo. Kmetovalec si je rekel: Zakaj bi pa ne? Če mi nič ne koristi, škodovalo mi ne bo. — In šel je, ter volil v zastope konservativne junkerje.

Nositelje agrarnega gibanja na Nemškem je torej mej žito pridelujočimi veleposestniki in velikimi kmetovalci iskati, a vzrok, da so to gibanje začeli, so njihovi dolgovi. Kmetijstvo ni v stiski, pač pa so v stiski zadolženi večji posestniki.

Uzrok velikemu zadolženju je deloma individualen, deloma splošen. Mej individuvelnimi vzroki so slučajne nesreče, slabo gospodarjenje, zapravljivosti in neprimerna potratnost. Proti takim vzrokom zadolženje ne more vlada ničesar storiti in tudi ni dolžna, da bi kaj storila.

Potratnost spada deloma tudi mej splošne vzroke zadolženju, v kolikor se more v tem oziru tako imenovati, kajti vsak človek živi dandanes znatno bolje, kakor nekaj. O nemškem kmetu se mora reči, da živi tako dobro in udobno, kakor razmeroma vsak drugi sloj, ki spada k srednjemu stanu. Kmet v Šleziji in na Holsteinskem se ne vozi s preprostim koleslom, ampak ima pravo kočijo, v njegovi hiši ima vse prijetno pripravljeno in v takoimenovani najboljši sobi vidiš čedno garnituro in klavir, na katerem zna hči svirati. To niso morda veliki kmetje, tako je sploh pri vseh trdnejših kmetih. Beraški kajžar se mora seveda zadovoljiti z manjšimi udobnostimi. Srednjega kmeta žena in hčere nosijo klobuke s strusovimi peresi, in se oblačijo prav tako, kakor me-

ščansko ženstvo. Hlapec pride v nedeljo v lepi sukneni obleki v cerkev in pušča dobro smodko, deli mej znanke svoje fotografije. Pa tudi prav mali kmetski posestniki so že vajeni raznih udobnostij in lahko se reče: kmet živi prav tako udobno in potratno, kakor boljši meščan.

Ta potratnost je v nekem oziru jako dobra, kajti če bi je ne bilo, bi bilo veliko obrtnikov brez zaslužka, a da je ta potratnost velikega upliva na gospodarski položaj kmetkega prebivalstva, tega ne more nihče tajiti. Neki nemški kmetovalec je nedavno tega na nekem shodu prav dobro označil položaj nemškega kmete, rekši: Dokler ne slečemo glacé-rokovic se nam ne bo bolje godilo.

Dva poglobitna splošna vzroka sta prouzročila zadolženje posestev. Jeden se nanaša na vse posestnike brez izjeme, drugi samo na večje. Pomnoževanje prebivalstva je jeden teh vzrokov. Množenje je posestnikom toliko časa v prid, dokler so mogli vse svoje sinove preskrbeti bodisi v obrtnem, v uradniškem, v duhovniškem ali v vojaškem stanu, ne da bi jim bilo to prouzročilo toliko troškov, da bi bili morali svoja posestva obremeniti. Množenje mestnega prebivalstva je podražilo ceno kmetijskih pridelkov in olajševalo pridobitev potrebnega orodja itd., ki je vsled množenja ljudij in poostrevanja konkurence postajalo čedalje cenejše. Čim pa prideta obrtni stan in uradniški stan v položaj, da se sama iz svojih vrst rekrutujeta, postane množenje prebivalstva škodljivo, kajti zdaj mora posestvo preskrbeti vse ali vsaj večino vseh otrok. To se zgodi ali na ta način, da se posestvo razdeli na več manjših posestev, katera pa navadno ne zadostujejo, da bi mogla preživeti rodbino, ali pa na ta način, da se vsakemu otroku izplača dota, vsled česar je treba posestvo zadolžiti. To uničuje nemškega posestnika prav tako, kakor češkega, poljskega in slovenskega, to je tisto zlo, ki kakor strup razjeda kmetijski stan.

(Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

O pravem času . . .

Povest; spisal I. Podnanósec.

(Dalje.)

Varal se je. Deklica je udarila v jok, da je mati nehote pogledala v sobo, potem pa spoznavši povod hišni žalosti je tudi ona stisnila obraz v predpasnik ter ihtela.

„Tudi jaz mu bom zvesta, zvesta do smrti, njegova pa ne morem biti“, govorila je Manica jokaje. „Moj oče ne mara za-nj, jaz ne za družega. Tako je vidite, gospod doktor!“

V tem je prišel v sobo Šimen, dekle si je naglo otrla solze in odšla. Nekoliko po sili je ustavljal Kralj sodnika, da bi še ostal, ko je ta odhajal in ga zagotavljal, da se tudi prihodnjič rad oglasi v njegovi gostoljubno

hiši. Ker se prej navadno ni oglašal nikdo rad pri Kraljevih in Šimna tudi ni niko spoštoval posebno, začeli so ljudje govoriti o zadnjih sodnikovih pohodih, govoriti o modrem sodniku in čuditi se starem Šimnu, ki je kmalu spoznal, da mu to povišuje ugled pri ljudeh. Zato je slednjič prosil dr. Muha, da bi še ostal pri njem in če bi mu bilo ljubo, da bi tudi z njim večerjal. Previdni sodnik je bil pa zadovoljen z nocojšnjim uspehom in si mislil: če mu je toliko teknila sama mala moja pohvala, ne smem mu takoj pustiti cele roke. V kratkem pridem zopet in se pripravim za popoln naskok.

Prav srčno se je poslovil z vsem tremi, skočil na vos in odtrčal iz vasi.

„Prijazen človek ta-le sodnik“, reče Kralj. „Kako je domač in prijazen!“

„Jaz ga poznam, ko je bil še študent“, pravi mati. „To je bil vesel in šaljiv mladenič, da ga niso premogle tri fare. Prepeval je rad, in kjer je bila kaka večja družba pri delu, bodi že pri košnji ali mlatvi, povsod je bil zraven in povsod so veselo prepevali.“

„Blagor jim, ki morejo biti veseli svojih mladih let,“ doda še Manica.

„Ti si sama kriva, če jih nisi vesela“, pravi oče osorno; mati pa ne reče ničesar, marveč se obrne v stran, da skrije solze. Spomnila se je, da se je Manica nekaj skrivaj pogovarjala z doktorjem in hitela je za njo v sobo, da bi zvedela, zakaj je jokala Manica.

IV.

Štiri dni pozneje je glasno molil duhovnik rožni venec po potu do Kraljeve hiše, in množica ljudi, prišedša ravnokar od poljskega dela, dostavljala je glasno hrumeč svoj del molitve. Cerkvnikov zvonček je mrlo tožno odmeval: cin-cin, cin-cin, cin-cin ter opominjal mimoideče, da gre tu med njimi božji Izveličer. Vsakdo je spostljivo pokleknil in počastil, če že ne drugače, s pobožnim vzdihom Kralja nebeškega; marsikdo se je pa še potem čudil tem nepričakovanim sprevedom. Nikdo se ni nadejal, da bode tako v kratkem treba v to hišo s sv. obhajilom.

Starega Šimna je zadela kap!

Leteli so po zdravnika v mesto in po duhovnika v župnišče! Družega ni bilo treba dolgo čakati. Prišel je in opravil svoj posel, čudeč se on, da je tako naglo spravilo v posteljo tako trdnega človeka. Ljudje so privreli skupaj. Ženske, osobito dekleta so pomenljivo stikale glave, čes, že ni bila božja volja, da bi šla Manica v samostan. Jutri je imela oditi. Sedaj ji ne bo kazalo.

Zdravnik je prišel, zmajal z rameni ni mogel do-gnati družega, kot da je život prizadet po vsi desni strani, in pa da se utegne ponoviti trenotek po levi strani, okoli srca. Tedaj nastopi prav gotovo smrt. Ukazal je neko nmivanje, zapisal zdravila in odšel. Šimen je še govoril, a s težka, jezik se mu je nekako valjal po ustih. Ko so mu sosedge razodeli zdravnikovo mnenje, ni rekel

1.) Jednostranskih načel, niti onih Schulze-Delitscha, niti Raiffeisena, ne sme nobena posojilnica le preveč poudarjati in porabljeni.

2.) Le v večjih sodnijskih okrajih je za dve posojilnici dovelj obsežen delokrog; treh ali še več denarnih zavodov naj se nikjer ne snuje. Pravi sedež posojilnici naj bo sedež okraja, kjer se nahaja zemljiška knjiga, uradi, notar ali advokat, ki pospešuje denarni promet ter skrb za pravne razmere posojilnice na jedni strani, na drugi pa jo zamorejo prav krepko materijelno podpirati.

3.) Ker se hranilnice v deželi ne smatrajo dolžne, ali pa tudi niso v stanju, da bi pospeševale personalni kredit dežele, bodisi direktno ali indirektno s tem, da bi podpirale posojilnice, za to so te slednje brez izjeme moralno prisiljene, da pristopijo k edinemu velikemu zavodu tega smotra, k „Centralni posojilnici slov.“. „Centralna posojilnica slovenska“ je poklicana izjednačiti denarno stanje vseh slovenskih dežel ter spraviti isto v ravnotežje. Zato pa so vse slovenske posojilnice, ki imajo doma preodvečno gotovino, zavezane vlagati isto v „Centr. pos. slov.“ podajati mladim, majhnim zavodom potrebne tečne hrane.

Še jedno vprašanje nam ostane; kaj je z „omejeno“ in kaj z „neomejeno“ zavezo pri naših posojilnicah? Katera je koristnejša? Katera bolj priljubljena? Iz skušnje vemo, da, kadar se ustanavlja v kakem kraju posojilnica, zahteva velik del, posebno premožnejši del udov, da se dá posojilnici „omejena“ zaveza. Ustanovitelji posojilnice pa priporočajo bolj „neomejeno“ zavezo po dobrem preudarku, poudarjajo njeno korist in navadno tudi zmagajo. Ako je pa posojilnica enkrat ustanovljena, tedaj je jednako priljubljena in uživa isto zaupanje, ako ima jedno ali drugo zavezo. Ako se je pa ustanovila posojilnica z omejeno zavezo, tedaj se ne more spremeniti v zadrugo z neomejeno zavezo s tem, da bi si dala premeniti; kajti nadsodišče je v takem slučaju določilo, da mora tak predlog podpisati preje celo število tedanjih udov posojilnice. Tak korak ste namreč hoteli napraviti dve posojilnici na Notranjskem; kljub temu napredujete obadve prav čvrsto tudi pri „omejeni“ zavezi.

Obrtnijske raznoterosti.

— C. kr. trgovinsko ministerstvo je naznanilo trgovski in obrtniški zbornici sledeči ukaz finančnega ministerstva z dne 27. aprila 1897, št. 21.086: „Vsled predloženih pritožb, da se oznanila o izpolnitvi pridobninskih registrov dovolj ne objavljajo, pa da se tudi neglede na to pridobninski davkoplačevalec za utemeljitev njihovih morebitnih prizivov ne nudi v zadostni meri prilika, upogledati v pridobninske registre, ukazalo je finančno ministerstvo, da je v bodočih slučajih ravnati naslednje:

1. Davčne oblasti morajo razglas o izpolnitvi pridobninskih registrov ob ednem z objavo, ki je v kraju navadna, in s pri občenjam v uradnem listu naznaniti tudi trgovski in obrtniški zbornici svojega okraja, kateri je na prosto dano, da ukrene morebiti nadaljno razglasitev v dnevnikih ali kako drugače.

2. Davčne oblasti morajo tudi po preteku v členu 38. št. 4, izv. pr. I. določenega roka onim pridobninskim davkoplačevalcem, ki se izkažejo s pridobninskim plačilnim nalogom, ki še ni pravno moč zadobil, dovoliti, da pogledajo v pridobninski register, dokler je isti še v členu 38. št. 4 predpisani obliki v posesti davčne oblasti.

To velja zlasti tudi za pridobninske obdačence, ki so se v teku prireditvene dobe v smislu § 66. oseb, davčni zakon na novo obdačili.

— **Novi menični blanketi.** C. kr. finančno ravnateljstvo je trgovski in obrtniški zbornici naznanilo, da se bodo vsled odlokov finančnega ministerstva z dne 24. in 29. aprila 1898 št. 20346 in 13992, objavljenih v drž. zak. št. 73, 74 in 75 s 1. julijem 1898 začeli prodajati novi uradni menični blanketi, novi uradni blanketi za trgovske nakaznice o denarnih plačilih z največ na 8 dni omejeno plačnostjo, slednjič novi uradni prometni blanketi. Dosedanji blanketi se bodo po razmerji kolikor jih je še v zalogi pri prodajalnih uradih (v Ljubljani c. kr. deželni plačilni urad, na deželi c. kr. davčni uradi) še do 30. novembra 1898 zraven prodajali in se lahko do vstevši 31. decembra 1898 porabljajo. Po tej dobi se bode njih poraba smatrala za prestop ek postavne kolkovne dolžnosti. Neveljavni in še ne porabljeni preostali blanketi se bodo, držeč se dotičnih zakonitih določil, od 1. januarja do vstevši 31. marca 1899 pri založnih in prodajalnih uradih (v Ljubljani deželni plačilni urad in na deželi davčni uradi) z novimi uradnimi blanketi iste kategorije brezplačno zamenjavali. Dotične vloge strank so kolka proste. Naposled se o priliki te nove izdaje posebno opozarja na uvedbo meničnih blanketov za 2 kroni s slovenskim besedilom.

Agrarno gibanje na Nemškem.

(Dalje.)

Drugi splošni vzrok stiski pa zadeva samo večje posestnike, kateri ne pridelujejo samo toliko, kolikor treba za domačo rabo, ampak ki svoje pridelke spravljajo v kupčijo. Ta vzrok je konjunktura. Prememba konjunktura je toliko nevarnejša za posestnike, kolikor bolj kapitalistično ti gospodarijo. Nezaolženega manjšega posestnika, kateri doma vse porabi, kar pridelja, in kateri ima samo skrb, kje dobiti tiste goldinarje, kar jih mora imeti, da plača davke, kupi obleko itd.. tega se konjunktura prav nič ne tiče. Cena žita mu ne kvari spanja, ker ne upliva na njegove produkcijske troške, in ker ne upliva na ceno živine, ki mu daje kar potrebuje denarja. Veleposestnik, ki porabi sam le jako neznatno del svojih pridelkov, ki sam nič ne dela, ampak prepušča svojim uradnikom, da vodijo kmetijo in razprodajo pridelke, pa je od konjunktura tako popolnoma odvisen, kakor vsak trgovec ali tovarnar. Njegovo gospodarstvo nima drugega namena, kakor doseči kolikor mogoče visok dobiček, kar je samo mogoče, ako so produkcijski troški dosti manjši kakor skupilo za pridelke. To skupilo pa je odvisno od konjunktura. Od l. 1840. do l. 1873. je konjunktura imela vedno rastoč značaj, to pa vsled tega, ker se je prebivalstvo množilo, ker se je industrija razvijala, ker se produkcijski troški niso dosti pomnožili, dočim je stalno

rasla potreba po kmetijskih produktih in so se torej dohodki posestev vedno množili. Mnogi veleposestniki in zakupniki veleposestev so silno obogateli. „Krah“ l. 1873. je vse to predrugačil. Tovarniški delavci niso več zmagovali visokih cen živil, ker so prišli v znatno slabše razmere, vse je hiralo in mej ljudstvom bi bila zavladala strahovita beda, da se ni produkcija žita sosebeno v severni Ameriki neizmerno pomnožila in da ni Amerika s svojo konkurenco prisilila nemških producentov, da so znižali ceno žita. V dobrih letih, ko je bila zemljiška renta postala velika, se je tudi cena zemljišč znatno povečala, saj ni cena zemljišč nič drugega, kakor kapitalizovana renta. Kdor je svoje posestvo drago kupil in si dvetretjini kupščine izposodil — in taci kupčij je bilo največ — tisti niti obresti od hipotečnih dolgov ni mogel več plačevati, ko je bila padla cena pridelkov. Le mimogrede bodi omenjeno, da so prav pogostoma kupovali veleposestva taki ljudje, ki niso imeli denarja niti za nakup kmetijskega posestva, ki sami niso znali in niso hoteli delati, ker so hoteli gospodsko živeti, kakor so vajeni aristokratije. Ti ljudje so se obremenili s takimi dolgovi, da jih ne bi mogli zmagati, tudi to bi bila ostala konjunktura vedno ugodna. V še večjo stisko so jih spravili produkcijski troški. Mezde se niso zvišale. Omenjeno bodi ali vsi trezni nacionalni ekonomisti sodijo, da bi dohodki ne bili tako silno narasli, da so posestniki mezde v dobrih časih zvišali, vsled česar bi ne bila cena posestov postala nenaravne velika.

Toda državni in občinski davki, katere je tudi šteti mej produkcijske troške, so mogočno narasli, umetna gnojila pa stanejo tudi ogromno mnogo. Čim bolj pada cena pridelkov, toliko bolj skuša posestnik pomnožiti množino pridelkov. S tem pa se zopet le znižuje cena, ker se več producira, množe se pa produkcijski troški. To je jako zanimiva točka, katera je nacionalnim ekonomom prouzročila že mnogo preglavice. Agrarci pravijo, da je krivično, zahtevati, naj dajejo kmetijske pridelke po tisti ceni, kakor se dobivajo v deželah, kjer so produkcijski troški nizki. Produkcijske troške zvišuje umetno gnojenje na pr. s čilskim salpetrom. Pruski posestnik pošilja svoje pridelke in kar je ž njimi vzel iz zemlje redilnih snovij v Berolin, snovi pa nadomešča s stvarmi, katere je dobil iz južne Amerike, to pa naj mu plača tisti, ki je njegov kruh, in ta posestnik zahteva celo, naj bo vsak primoran, jesti njegov kruh, in ne kupovati pridelkov pripeljanih od drugod, iz krajev, kjer še ni treba rabiti umetnih gnojil. Ali tak egoizem ni že podoben blaznosti? Če pa državni in občinski davki posestnike hudo tišče, zato ti posestniki še vedno niso opravičeni, odvaliti ta bremena na konsumente, kateri imajo že itak prav take davke plačevati, kakor posestniki.

Konjunktura je torej kriva, da veleposestniki, ki so kupili svoja posestva v času, ko je bila konjunktura ugodna, le težko izhajajo sedaj, ko je konjunktura neugodna, in da so nekateri izmed njih že morali napovedati bankrot. To je nesreča, a veleposestnik mora biti

nanjo tako pripravljen, kakor trgovec ali fabrikant, ako hoče obdelovati posestvo kapitalistično kot privatni lastnik. Tako pa delajo vsi veleposestniki na Nemškem, a čim večje je posestvo, toliko bolj kapitalistično se obdeluje.

(Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

O pravem času . . .

Povest; spisal I. Podnanósec.

(Konec.)

V.

Šimen Kralj je ozdravil in čakal samo ugodnega vremena in pripravnega časa, da bi naperil tožbo proti Žilčkarju. Povedati moramo, da ga ni bolezen v njegovi skoposti izpremenila prav nič. Šimen prejel je tudi poslej. Ker je bil prijatelj s sodnikom, upal si je toraj svoje dolžnike tlačiti s težko. Tega se sicer ni lotil, napovedal je pa Žilčkarju tožbo in pravdo nekaj mesecev naprej. „Tudi če gre“, rekel je jezno, „zadnja krava iz hleva, vedeti moramo, če se sme tako tajiti pošteno odštete, pošteno prejete in nikdar vrnene denarje“.

Popje na drevju se je napenjalo, tu in tam je že ocvetel dren in kačje grozdje, češnje so čakale samo še prvega solnčnega dneva, da se posujejo z belimi šopki, prav v tistem času je izvedel Šimen Kralj seveda v svojo veliko žalost, da je njegova pravda proti Žilčkarju po tolikih letih izgubljena v prvi instanci. Nekaj časa je hodil sem ter tja kakor brez uma, potem je pa stopil k mizi, udaril s pestjo ob vogel, da je votlo odmevalo po nizki sobi, rekoč:

„Rekuriral bom! Prej bo Žilčkarja in vse njegove bogatiye konec kot mene!“

Drugi dan pa vender ni bil tako hud, ko je govoril s svojim zagovornikom iz deželnega glavnega mesta in ga je ta pregovoril izvedši za nove priče in nove dokaze, da je začel iz nova tožbo. Lahkih korakov jo je obral Šimen opoldne potem k dr. Muhi. Hudo mušno ga je gledal sodnik med obedom in prašal:

„Veste kaj, kje je sedaj Zalar?“

„Nič ne vem, kam je neki odšel. Splah sem malo občeval ž njim. Ni se mi videl kaj prida človek“, odgovarja Šimen.

„Hm! Morda se pa motite. Zalarja jaz dobro poznam. Nadarjen mladenič je, le škoda, da se mu je neprestano boriti z revščino. Navdušen človek, ki bi rad videl vse ljudi srečne, povem Vam, da je vreden vse podpore.“

„Ne vem, zakaj ni postal duhovnik, če je že tako študiran!“

„Kaj pa če ni bila božja volja in če ni čutil v sebi poklica?“

„kranjsko“ zvezo bi bili radi pritegnili tudi nekatere goriske posojilnice, kar je pa nezmisel. Da bi se pa Goričani sami svoje „zvezo“ ustanovili, bode šlo težko, ker imajo še premalo posojilnic. Pri kranjski Zvezi je znabiti od 30—40 posojilnic. Osnovati se je nameravala še „Zveza domačih posojilnic in gospodarskih zadrug“, katero društvo pa ni v življenje stopilo, čeravno menijo nekatere kranjske posojilnice, da so udi tega društva, ki ga še ni.

Osnovalo se je pa društvo „Gospodarska zveza“ v Ljubljani, ki hoče pospeševati razvoj gospodarskih zadrug in posojilnic in ima že 44 članov. — Ako ne bi Slovenci imeli s svojimi 140 posojilnicam vred skup že kacic 200 gospodarskih, pridobitnih in konsumnih zadrug, mislil bi si človek lahko, da so nekatera narejena društva odveč, da so ustanovljene le v strankarske politične namene, kakor se je sicer prvotno znabiti tudi nameravalo. Ali ker imamo tako ogromno število zadrug in ker se utegnejo še nove osnovati, imela bodo vsa tri društva, vse tri „Zveze“ („slovenska“ v Celji, „kranjska“ in „gospodarska“ v Ljubljani) dovolj dela, in nijedni „zvezi“ ne bode treba segati v delokrog druge. Treba je samo, da se delokrog vsake „zveze“ po medsebojnem dogovoru pravilno določi gledé na dejanske potrebe teh zadrug in gledé na prava politična načela, katere moramo Slovenci vedno pred očmi imeti. V ta namen naj se vrhovno vodstvo nad slovenskimi posojilnicami pripozna „slovenski Zvezi“ v Celji; vrhovno vodstvo nad vsemi drugimi, t. j. nad nadenarnimi (gospodarskimi in dr.) zadrugami naj se pripozna pa „gospodarski Zvezi“ v Ljubljani, ki ima že po pravilih pravico, svoj delokrog razširiti po vseh avstrijskih deželah.

Ker je pa že 140 slovenskih posojilnic, ne more samo Slovenska Zveza vseh nadzorovati; zato naj se vse tiste kranjske posojilnice, katere so že zdaj pri „kranjski Zvezi“, prepusté v varstvo poslednjemu društvu, katero naj bi pa pospeševalo in podpiralo tudi „Slovensko Zvezo“ v Celji, zlasti v obziru njenega literarnega delovanja. Enako naj bi „gospodarska Zveza“ podpirala „slovensko Zvezo“ v literarnem pogledu in naj bi vsa tri društva izdajala leto za letom obširen letopis vseh slovenskih gospodarskih zadrug.

Tudi bi bilo dobro, da bi ta društva med letom izdajala časnik, kakoršnega potreba se je poudarjala na prvem občnem zboru „gospodarske Zveze“, in kakoršnega je pred leti izdajala „slovenska Zveza“ sama. Tak časnik bi nadomestoval tudi „Izvestja Centralne posojilnice slovenske“, ki je itak le začasno podjetje, dokler se kaj boljšega ne ustanovi.

Obrtniške raznoterosti.

— C. in kr. intendancija 3 voja je naznanila trgovski in obrtniški zbornici izkaz o približni potrebščini preskrbovalnih predmetov za dobo 1898/99. Podrobni razglasi se bodo objavili v „Laibacher Zeitung“ in „Slov. Narodu“. Ustmena pojasnila o načinu oddaje predmetov, o izvršitvi kupčije se lahko dobe pri preskrbovalnih magacinih v Gradcu,

Mariboru, Celovcu, Ljubljani, Gorici, Trstu in Pulju ter pri vojni intendanciji v Gradcu. Dobaviti je: pšenico, rž, oves, kruh, seno, razno slamo, mehka in trda drva, premog, koaks. Izkaz približne potrebščine se lahko tudi vpogleda v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— Avstrijski Lloyd v Trstu. Parobrodna družba avstrijskega Lloyda je z dnem 1. junija 1898. znižala vozino za več predmetov kakor: za papir vsake vrste 5% normalne tarife v Angleško Indijo, papir v zavojih in zabojih, izvzemši cigaretni in svilni papir od 5—20%, in tiskarniški papir v zavojih 20% v Levanto, jeklo, gips, cement, fižol, moko, krompir, potašo, surovo železo, žeblice i dr. 30% v Levanto, Indo-Kitajsko in Japonsko. Natančna okrožnica se lahko vpogleda tudi v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— Dobava oblačilnih in opravnih predmetov za c. kr. deželno brambo. C. kr. domobransko ministerstvo namerava dobavo raznih oblačilnih in opravnih predmetov zagotoviti potom javne konkurence. Med temi so tudi: konjski repovi, jopice, spodnje hlače, podkvice, kuhinjsko posodje, sekire, šotorni kolčki, krampi, lopate, konjska česala, konjske odeje, napojne golide itd. Ponudbo je vložiti do 30. junija 1898. pri omenjenem ministerstvu. Razglas obsezaajoč splošne pogoje in seznam dobavljajočih predmetov se lahko vpogleda v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Agrarno gibanje na Nemškem.

(Konec.)

V predidajočih člankih smo podali dijagnozo tiste bolezni, katera je prouzročila dandanašnje agrarno gibanje. Iz dijagnoze ni težko spoznati, s katerimi zdravili se da ozdraviti v kmetijstvu nastala bolezen. Kmetovalcem, kateri se bavijo z gospodarstvom ali kateri stanujejo v hribih ter potrebujejo pašnikov, se da pomagati s tem, da se naredi konec bureaukratiškim sitnostim gozdnih uradnikov, da vlada že neha, vsako stvar presojudati z gozdnofiskališkega stališča in se vedno in povsod ozirati samo na želje aristokratiških lovcev, ki bi kmetu najraje vgrabili vse gozde in pašnike. Malim posestnikom je njih davčno breme olajšati in poskrbeti je, da dobe kak postranski zaslužek, kjer to ni mogoče, naj se organizuje izseljevanje v koloniji in naj se parcelirajo veleposestva, kjer pa so posestniki le zategadelj v stiski, ker so njihova posestva preveč obremenjena, tam naj vlada pospešuje kreditne zavode, da bode zadolženim posestnikom laglje nositi njih bremena in se jih s časoma popolnoma iznebiti.

Tistim posestnikom in veleposestnikom, kateri so prouzročili agrarno gibanje, kateri pa so večinoma tako zadolženi, da njih dolgovi niso v nobenem razmerju z vrednostjo njihovih posestev, tistim sploh ni možno pomoči. Država bi jih mogla bankerota samo na ta način obvarovati, da proti plačevanju primerne a skromne sustentacije prevzame njih posestva in jih razdeli na manjša kmetstva. Varnostne carine, s katerimi bi si ti zadolženi posestniki najraje pomagali, pa niso primerno zdravilo. Dva znamenita ekonoma, konservativni Rudolf

Mayer in liberalni Karol Walker sta varnostne carine na žito in v podporo zadolženim veleposestnikom dobro karakterizovala, rekši, da so opijati navidezni in za nekaj časa sicer pomagajo, pozneje se obnovi stara bolezen in postane še nevarnejša, kakor je bila poprej.

Vsled varnostnih carin se sicer poveča zemljiška renta, a zajedno z njo rase tudi tržna vrednost posestev samih in z njimi možnost, zadolžiti ta posestva visoko nad njih pravo vrednost. Z varnostnimi carinami se vstvariijo pogoji za grozovit krah. To so tudi spoznavali najbistroumnejši nemški politiki in zato še vedno ni postal poslanca Kanitza predlog zakon, o katerem je Bismarck rekel: kot veleposestniku bi mu ta predlog mogel uga-jati, kot kancelarbi pa zastavil vse sile, da ga preprečim.

V Nemčiji se zdaj delajo priprave za državnozborske volitve. Mej najagilnejšimi strankami je stranka agrarcev, katera utegne doseči velikih uspehov. boljše razumevanje sedanjega volilnega boja smo spisali predstojajoče članke in to po znameniti in nepristranski studiji uglednega pisatelja Karola Jentscha.

Shod sadjarjev v Novem mestu.

Piše se nam iz Novega mesta: Kakor nam je tukajšnja kmetijska podružnica pred nekoliko leti jako podučno in zelo obiskano prešičjo razstavo in pred dvema letoma velezanimivo vinarsko razstavo in vinarski shod priredila, tako je ona iz zborovanjem sadjarjev popolen uspeh dosegla. Iz vseh krajev prelepe Dolenjske došli so ta dan v Novo Mesto sadjarski veščaki, sadjarji, posestniki, duhovniki in učitelji, da se posvetujejo na tem shodu, kako naj se sadjarstvo na Dolenjskem povzdigne.

Okoli 10 ure dopoludne zbrali so se v dvorani gostilne g. Tučekove vsi došli sadjarski veščaki, sadjarji in poslušalci, kateri so k zborovanju prišli, tako, da je bilo pred začetkom zborovanja nad 70 udeležencev; med njimi smo opazili zastopnika glavnega odbora c. kr. kmetijske dr. užbe g. ravnatelja G. Pirca, g. nadučitelja J. Žirovnika, gg.: B. Skalickega c. kr. tehničnega voditelja del zoper trtno uš, J. Beleta, deželnega potovalnega učitelja za sadjarstvo na Spodnjem Štajarskem, F. Gombača deželnega potovalnega učitelja za vinarstvo, A. Wutscherja iz St. Jerneja na Dolenjskem, I. Rudeža s Tolstega vrha, oba veleposestnika in sadjarska veščaka. F. Perkota trgovca in posestnika v Novem mestu, vse učitelje deželne kmetijske šole na Grmu, obilo duhovščine, narodnih učiteljev in posestnikov iz novomeškega in krškega političnega okraja.

Ob polu 11. uri otvori zborovanje načelnik podružnice novomeške g. pristav V. Rohrman s prisrčnim pozdravom na vse obilo došle udeležence ter predlaga, da se naj imenuje predsednikom g. vodja R. Dolénc, kar se je soglasno zgodilo. G. R. Dolénc, zahvaljujoč se za izkazano mu čast, v kratkih besedah povdarja veliki pomen sadjarstva za povzdigo narodnega blagostanja in preide potem na izvrševanje dnevnega reda, katerega I. točka se je gla-

bila: Kateri kraji na Dolenjskem so posebno pripravi za pridelovanje sadja in kako bi bilo po teh krajih razširjati umno sadjarstvo in pospeševati sadno kupčijo? O tem vprašanju govorili in podali so svoje strokovnjaško mnenje gg.: R. Dolénc, V. Rohrman, B. Skalicky, F. Gombač, Pogačnik (učitelj na Čatežu) G. Pirc, Wutscher in tudi drugi. Vsebina njih govorov in njih strokovno mnenje kulminira v sledečih izrekih: Vsa Dolenjska razdeli naj se v dva dela, v enem in sicer na Belo kranjskem, goji naj se poleg navadnega sadja tudi fino namizno sadje, posebno breskve in marelice; v vsem ostalem Dolenjskem goji naj se samo navadno sadje. Vsa Dolenjska je za sadjarstvo ugodna, kjer je nje zemljina sestavina prava t. j. da ni preplitva ali prodnata; posebno ugodno ležijo imajo nekatere doline v krškem političnem okraju okoli Bučke, Škocijana, Mokronoga, Boštanja v novomeškem okraju okoli Novega Mesta, Čateža pri Trebnjem, Toplic, Čermošnic in v črnomaljskem okraju od Dragatuša do Vinic. Za Dolenjsko naj država po vzgledu c. kr. gozdnih drevesnic osnuje veliko c. kr. sadno drevesnico, ako pa to ne bi bilo mogoče, da se subvencionirajo okrajne, šolskih vrtov in javne drevesnice; za povzdigo sadjarstva naj se nastavi po vzgledu Štajerske in drugih kronovin potovalni učitelj za sadjarstvo, kateri naj bi s podukom in z vzgledom v svoji drevesnici, z oddajo velike množine sadnih dreves sadjarstvo povzdignil. Isti naj bi javne in drevesnice šolskih vrtov nadziral in naj bi ob enem predlagal, katere in v koliki meri naj se subvencionirajo. Za povzdigo sadjarstva je nadalje neizogibno potrebno, da se zopet oživi učiteljski tečaj za sadjarstvo, kateri naj bi po jeden teden trajali in ki naj bi jih vodil potovalni učitelj za sadjarstvo. Ta naj bi imel svoj sedež v Novem Mestu. Za povzdigo sadjarstva je potrebna prememba lovskega zakona. Jako važen faktor, da se nam sadno drevje pred obilico škodljivih mrčesov obvaruje je negovanje naših ptičev, v tej zadevi naj se tem prijateljem sadnih dreves v zimskem času žito poklada. Izda naj se popularno spisana knjižica o sadjarstvu. O II. točki dnevnega reda: „Katera sadna plemena in katere vrste sadja naj se po teh krajih zasajajo v veliki meri, da se povzdigne sadna kupčija in sadjarstvo postane bolj dobičkonosno?“ govorili in stavili so svoje predloge sledeči gg. strokovnjaki: R. Dolénc, V. Rohrman, I. Gombač, B. Skalicky, I. Gebauer (nadučitelj v Žužembergu) Povše (kaplan v Žužembergu) Kallinger (upokojeni učitelj na Derski pri Novem mestu). Njih izreki so: Za Dolenjsko veljajo naj ta pravila: 1.) Črešnje vzgajajo naj se v onih krajih, kjer so zatišja in v bližini gozdi, ker tam najbolj vspevajo; 2.) Namesto češpelj, katere nam je v novejšem času na njej se nahajajoča glivica popolnoma uničila, tako, da nam je ta sad popred na leto nad 80.000 centov samo suhih češpelj donašal — sadijo naj se Wašingtonove slive, katere so itak za pridelovanje slivovke izvrstne. Podružnice naj osnujejo vzgledne sušilnice. 3.) Oreh sadi naj se povsod, kjer ne pozebe. 4.) Jabolka naj se v posebno veliki meri vzgajajo in sicer sledeče vrste: a) dolenjska voščenska, b) velik a zlata zimsko parmena, c) šetincec (tu di čebular